

Bart en Boris

DOEN AAN STRUISVOGELPOLITIEK

Aannemers leveren op grote schaal minder groeimedium dan afgesproken

Van groeimedium naar graaimedium

Om een boom een goede groeiplaats te kunnen geven, worden groeimediums nauwkeurig berekend. De hoeveelheden zijn in het bestek opgenomen en bindend. Ondanks de overeenkomstverplichting blijkt echter dat deze hoeveelheden niet verwerkt worden, maar wél in rekening gebracht worden conform het aantal kubieke meters zoals vermeld in het bestek.

Auteur: Herman Wevers (Alles Over Groenbeheer)

Veel groenbeheerders krijgen binnen hun beheergebied te maken met bomen die niet het gewenste eindbeeld bereiken of met bomen die niet aan de beoogde functie voldoen. Of, misschien nog wel schrijnender: de beoogde eindleeftijd wordt niet gehaald. Begrijpelijk, zou je misschien denken, als je alle vakartikelen en vakliteratuur leest waarin

staat welke eisen een boom aan zijn groeiplaats stelt om tot ontwikkeling te kunnen komen in een vaak stedelijke en stenige omgeving.

Onderzoek en advies

Gericht onderzoek naar de meest beperkende factor levert onder andere informatie op over

bodemkwaliteit, beschikbare ondergrondse ruimte, indringingsweerstand en hoeveelheid organisch materiaal. Gezien de grote waarden die groen en bomen vertegenwoordigen onderkennen boomeigenaren het belang van een goede groeiplaats voor de boom.

Vershil tussen voorgeschreven en bestelde hoeveelheden (%)

Per grondstof	Voorgeschreven in bestek (m³/ton)	Werkelijk geleverd	Vershil	Percentage
Structuurverbeteraar	2386	2355	-31	-1
Teelaarde/zand	1839	1505	-334	-18
Beplantingsaarde	5271	4946	-325	-6
Bomengrond	5226	3804	-1422	-27
Bomenzand	3513	1501	-2012	-57
Bomengranulaat	20050	14381,4	-5668,6	-28
	38285	28492,4	Gemiddelde	-26

Sjoemelen met substraten

Analyses van de te leveren hoeveelheden substraten volgens bestek en de daadwerkelijk geleverde hoeveelheid medium, maken duidelijk dat vooral bij bomenzand niet zo nauw gekeken wordt. Er wordt maar liefst 57% minder bomenzand afgenomen dan in de bestekken is voorgeschreven. Voor bomengranulaat geldt een percentage van 28. Beduidend minder in hoeveelheid, maar in geldelijke waarde bijna vijf keer zo hoog.

Vershil voorgeschreven en geleverde substraat bij groene aannemers

Groenaannemers alle	Voorgeschreven in bestek (m³/ton)	Werkelijk geleverd	Vershil	Percentage	Eenheidsprijs	Totaal niet geleverde waarde
Structuurverbeteraar	400	351	-49	-12	€ 15,00	€ -735,00
Teelaarde/zand	1041	932	-109	-10	€ 35,00	€ -3.815,00
Beplantingsaarde	0	0	0		€ -	
Bomengrond	826	854	28	3	€ 30,00	€ 840,00
Bomenzand	563	757	194	34	€ 35,00	€ 6.790,00
Bomengranulaat	2013	1537	-476	-24	€ 65,00	€ -30.940,00
	4843	4431	Gemiddelde	-9	€ -27.860,00	

Niet-groengerelateerde aannemers

De analyses zijn eveneens uitgevoerd op andere parameters, zoals de afname van substraten door niet-groengerelateerde aannemers. Zij begrijpen klaarblijkelijk de meerwaarde van het verwerken van bomenzand niet, want slechts 14% van de voorgeschreven hoeveelheid wordt daadwerkelijk afgenomen.

Groenaannemers

Bij groenaannemers zijn de verschillen kleiner. Bomengranulaat is bij deze groep geen favoriet medium. Daarvan wordt 24% minder verwerkt dan voorgeschreven is. Daar staat tegenover dat méér bomenzand geleverd wordt dan in het bestek is geboden.

Verschil voorgeschreven en geleverde substraat bij niet-groene aannemers

Niet-groengerelateerde aannemers	Voorgeschreven in bestek (m³/ton)	Werkelijk geleverd	Verschil	Percentage	Eenheidsprijs	
Structuurverbeteraar	45	48	3	7	€ 15,00	€ 45,00
Teelaarde/zand	473	276	-197	-42	€ 35,00	€ -6.895,00
Beplantingsaarde	200	39	-161	-81	€ -	
Bomengrond	4005	2644	-1361	-34	€ 30,00	€ -40.830,00
Bomenzand	2373	341	-2032	-86	€ 35,00	€ -71.120,00
Bomengranulaat	15085	10150	-4935	-33	€ 65,00	€ -320.775,00
	22181	13498	Gemiddelde	-39	€ -439.575,00	

Gelukkig worden zij op hun wenken bediend. Groenadviesbureaus, zoals Alles over Groenbeheer, voeren in een vroeg stadium gericht onderzoek uit, bijvoorbeeld middels bomeneffectanalyses naar de kwaliteit van de groeiplaats. Zij leveren maatwerk als het gaat om advies. In de stedelijke, stenige omstandigheden moet een verbond aangegaan kunnen worden tussen enerzijds kwalitatief hoogwaardige groeiplaatsen voor bomen en anderzijds het overige gebruik van de ruimte.

Substraat

Of nu gekozen wordt voor een open grondsituatie of voor een bijzondere groeiplaatsconstructie

met kunststof, staal of beton: er is altijd behoefte aan een substraat, waarin de bomen het beoogde eindbeeld kunnen bereiken. Aan dit substraat worden vanzelfsprekend eisen gesteld. Die kunnen betrekking hebben op de samenstelling van het medium, de leverings- en verwerkingseisen, milieuhygiënische eisen, het analyserapport en het afleveringsdocument. Aan deze incomplete opsomming kan de minimaal noodzakelijke hoeveelheid substraat nog toegevoegd worden als belangrijke voorwaarde. Een eindbeeld kan alleen bereikt worden als sprake is van de juiste hoeveelheid van het gewenste groeimedium. Gespecialiseerde leveranciers zijn zeker in staat

om het juiste, kwalitatief hoogwaardige substraat voor iedere toepassing te leveren, inclusief alle hiervoor genoemde voorwaarden en in de juiste hoeveelheden.

En toch gaat het mis ...

Groenbeheerders weten wat ze willen en bureaus leveren advies op maat. Bovendien zijn alle groeimediums die bomen nodig hebben om gezond volwassen of zelfs bejaard te worden in ruime hoeveelheden te verkrijgen, hoeveelheden die op de kubieke meter nauwkeurig zijn berekend om de boom van een goede groeiplaats te voorzien. Om die reden zijn deze hoeveelheden in het bestek opgenomen en bindend. Ondanks de overeenkomstverplichting worden ze niet verwerkt, maar door de opdrachtnemer wél schaamteloos in rekening gebracht conform het aantal kubieke meters zoals vermeld in het bestek. En dit wordt óók nog eens geaccepteerd door opdrachtgevers!

Gemeentes houden zich redelijk aan de vooraf berekende hoeveelheden

Gemeente

De groenaannemers zijn me bekend van bomenzand en bomengranulaat. Uit de tabellen komt naar voren dat beide groepen te weinig bomengranulaat verwerken en méér bomenzand dan voorgeschreven. Bij de aannemers met Groenkeur valt op dat zij aanmerkelijk dichter bij de in het bestek vermelde hoeveelheden blijven.

Maakt Groenkeur verschil?

De groenaannemers zijn nog uit te splitsen in degenen die wel en niet beschikken over het Groenkeur-certificaat. Van de groenaannemers zonder Groenkeurcertificaat is alleen afname bekend van bomenzand en bomengranulaat. Uit de tabellen komt naar voren dat beide groepen te weinig bomengranulaat verwerken en méér bomenzand dan voorgeschreven. Bij de aannemers met Groenkeur valt op dat zij aanmerkelijk dichter bij de in het bestek vermelde hoeveelheden blijven.

Vershil voorgeschreven en geleverde substraat bij niet-Groenkeur aannemers

	Voorgeschreven in bestek (m ³ /ton)	Werkelijk geleverd	Vershil	Percentage	Eenheidsprijs	Totaal niet geleverde waarde
Structuurverbeteraar	0	0	0		€ 15,00	
Teelaarde/zand	0	0	0		€ 35,00	
Beplantingsaarde	0	0	0			
Bomengrond	0	0	0		€ 30,00	
Bomenzand	388	570	182	47	€ 35,00	€ 6.370,00
Bomengranulaat	1210	889	-321	-27	€ 65,00	€ -20.865,00
	1598	1459	Gemiddelde	-9		€ -14.495,00

Vershil voorgeschreven en geleverde substraat bij Groenkeur aannemers

	Voorgeschreven in bestek (m ³ /ton)	Werkelijk geleverd	Vershil	Percentage	Eenheidsprijs	Totaal niet geleverde waarde
Structuurverbeteraar	400	351	-49	-12	€ 15,00	€ -735,00
Teelaarde/zand	1041	932	-109	-10	€ 35,00	€ -3.815,00
Beplantingsaarde	0	0	0		€ -	
Bomengrond	826	854	28	3	€ 30,00	€ 840,00
Bomenzand	175	187	12	7	€ 35,00	€ 420,00
Bomengranulaat	803	648	-155	-19	€ 65,00	€ -10.075,00
	3245	2972	Gemiddelde	-8		€ -13.365,00

Graaicultuur

Hier lijkt sprake te zijn van inhaligheid. Dit is ongewenst en onethisch. 'Graaien', zoals dat tegenwoordig heet. Maar waar bij graaien vaak nog sprake is van (discutabele) regelingen of afspraken, is het niet nakomen van bestekvoorwaarden die wél in rekening gebracht worden gewoon illegaal. Het is de boel besodemieteren. Onderzoek naar voorgeschreven en uiteindelijk geleverde hoeveelheden substraten, afkomstig van gerenommeerde bedrijven, levert onthutsende resultaten op.

Totstandkoming cijfers

Aanleiding tot een nader onderzoek zijn de praktijkopdrachten door European Tree Technicians in opleiding bij Helicon. In alle onderzoeken stuiten zij op verschillen tussen voorgeschreven en aangetroffen hoeveelheden, de kwaliteit of de soort groeimedium. Dit was aanleiding voor Alles over Groenbeheer om dit eens nader te beschouwen. Hiervoor werd een groot aantal bestekken gedownload vanaf TenderNed en Aanbestedingskalender.nl, waarna bij leveranciers werd nagegaan wat en hoeveel er daadwerkelijk geleverd was.

Sjoemelen met substraten

Analyses van de te leveren hoeveelheden substraten volgens bestek en de daadwerkelijk geleverde hoeveelheid medium, maken duidelijk dat vooral bij bomenzand niet zo nauw gekeken wordt. Er wordt maar liefst 57% minder bomenzand afgenomen dan in de bestekken is voorgeschreven. Voor bomengranulaat geldt een percentage van 28%. Beduidend minder in hoeveelheid, maar in gelijke waarde bijna vijf keer zo hoog.

Niet-groengerelateerde aannemers

De analyses zijn eveneens uitgevoerd op andere parameters, zoals de afname van substraten door

niet-groengerelateerde aannemers. Zij begrijpen klaarblijkelijk de meerwaarde van het verwerken van bomenzand niet, want slechts 14% van de voorgeschreven hoeveelheid wordt daadwerkelijk afgenomen.

Groenaannemers

Bij groenaannemers zijn de verschillen kleiner. Bomengranulaat is bij deze groep geen favoriet medium. Daarvan wordt 24% minder verwerkt dan voorgeschreven is. Daar staat tegenover dat méér bomenzand geleverd wordt dan in het bestek is geboden.

Maakt Groenkeur verschil?

De groenaannemers zijn nog uit te splitsen in degenen die wel en niet beschikken over het Groenkeur-certificaat. Van de groenaannemers zonder Groenkeurcertificaat is alleen afname bekend van bomenzand en bomengranulaat. Uit de tabellen komt naar voren dat beide groepen te weinig bomengranulaat verwerken en méér bomenzand dan voorgeschreven. Bij de aannemers met Groenkeur valt op dat zij aanmerkelijk dichter bij de in het bestek vermelde hoeveelheden blijven.

Gemeente

Dan kan het nog voorkomen dat een gemeente als afnemer rechtstreeks zaken doet met de leverancier, zonder inmenging van een aannemer, de zogenaamde directielevering. Gemeentes houden zich redelijk aan de vooraf berekende hoeveelheden. Bomengrond is het medium waarbij de leverantie het meest afwijkt: er wordt 20% minder afgenomen dan in de bestekken wordt voorgeschreven.

Verskil voorgeschreven en geleverde substraat bij directie-leveringen

Overige Aannemers	Voorgeschreven in bestek (m ³ /ton)	Werkelijk geleverd	Verskil	Percentage	Eenheidsprijs	Totaal niet geleverde waarde
Structuurverbeteraar	1941	1956	15	1	€ 15,00	€ 225,00
Teelaarde/zand	0	0	0		€ 45,00	€ -
Bepantingsaarde	5017	4845	-172	-3	€ 35,00	€ -6.020,00
Bomengrond	120	96	-24	-20	€ 35,00	€ -840,00
Bomenzand	122	123	1	1	€ 40,00	€ 40,00
Bomengranulaat	2952	2694,2	-257,8	-9	€ 70,00	€ -18.046,00
	10152	9714,2	Gemiddelde	-4		€ -24.641,00

Kosten afwijking per substraat

Per grondstof	Voorgeschreven in bestek (m ³ /ton)	Werkelijk geleverd	Verskil	Percentage	Kosten-afwijking
Structuurverbeteraar	2386	2355	-31	-1	0%
Teelaarde/zand	1839	1505	-334	-18	3%
Beplantingsaarde	5271	4946	-325	-6	2%
Bomengrond	5226	3804	-1422	-27	9%
Bomenzand	3513	1501	-2012	-57	15%
Bomengranulaat	20050	14381,4	-5668,6	-28	72%
	38285	28492,4	Gemiddelde	-26	

De eerlijkste aannemers per Nederlandse provincie

Tot slot kan nog een overzicht gemaakt worden van de afname per Nederlandse provincie. Aannemers uit Utrecht en Noord-Brabant blijken de meest betrouwbare te zijn, zoals uit de tabel is af te lezen.

Kostenafwijking

Uit de tabellen is te herleiden dat de besteksverplichtingen nauwelijks serieus genomen worden. Dit is vooral goed af te lezen uit de tabel waarin de leverantie per substraat is uitgesplitst. Daaruit komt naar voren dat geen enkel substraat voldoet aan de bestekshoeveelheden. Steeds is sprake van een negatieve afwijking van de hoeveelheden. Nog schokkender is het als de kosten betrokken worden in het geheel. De leverantie van bomengranulaat spant de kroon: hierbij bedraagt de kostenafwijking maar liefst 72%. Dit percentage is zo hoog vanwege de hoge kostprijs van bomengranulaat ten opzichte van de overige substraten.

Beterschap in voorbereiding

Zoals altijd geldt ook voor civiele projecten gecombineerd met groen dat een goede voorbereiding het halve werk is. Sowieso dient in de ontwerpfase de vraag gesteld te worden of een boom echt nodig is op een schier onmogelijke locatie of dat hij ergens anders ingepast kan worden. En als de boom echt nodig is, welk substraat wordt dan toegepast en hoeveel heeft de boom daarvan nodig om de beoogde doelen te kunnen behalen? De inbreng van groene kennis is reeds in de planvorming onontbeerlijk teneinde het volledige project tot een succes te kunnen maken.

Directievoering

Tijdens de voorbereidende fase is het zaak dat de juiste resultaatsverplichtingen opgenomen

worden. Vervolgens is het in de uitvoerende fase noodzakelijk dat er een gedegen directievoering plaatsvindt, teneinde de resultaatsverplichtingen in het bestek te kunnen controleren. De mogelijkheden voor deze controles, bijvoorbeeld door het opnemen van stopmomenten, dienen nauwkeurig in het bestek omschreven te worden, want als de groeiplaats eenmaal is afgedekt, is effectieve controle meestal niet meer uitvoerbaar. Communicatie in de vorm van start-, stop- en/of bijwoningmomenten, controle van leveranties en steekproefsgewijze controle bij de verwerking van substraten, is van belang om scheve praktijken te voorkomen en om de vele welwillende aannemers die we gelukkig nog rijk zijn te kunnen complimenteren.

Toekomstwens

Als iedereen netjes doet wat van hem of haar verlangd wordt, kunnen we in de toekomst tot een kwalitatief hoogwaardig bomenbestand komen,

De eerlijkste aannemers per Nederlandse provincie

Tot slot kan nog een overzicht gemaakt worden van de afname per Nederlandse provincie. Aannemers uit Utrecht en Noord-Brabant blijken de meest betrouwbare te zijn, zoals uit onderstaande tabel is af te lezen.

PROVINCIE

Utrecht	-1%
Noord-Brabant	-2%
Drenthe	-7%
Noord-Holland	-13%
Groningen	-19%
Limburg	-20%
Zuid-Holland	-27%
Overijssel	-34%
Zeeland	-42%
Gelderland	-46%

ook midden in de stad op 'onmogelijke' locaties. Bomen op een goede groeiplaats hebben lagere beheerkosten, een langere omlooptijd en zorgen voor een verhoging van alle waarden en functies die bomen sowieso al hebben. En dat zijn er nogal wat!

Scan of ga naar:
www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-7566

asp?id=19-7566

De auteur Herman Wevers (hwevers@allesovergroenbeheer.nl) is directeur van Alles over Groenbeheer